

Repressief én preventief toezicht nodig

De toezichthouder en degenen die onder toezicht staan, zullen nooit elkaars grootste vrienden zijn. Daarvan zijn BFT-directeur Marijke Kaptein en KNB-directeur Hans Kuijpers zich bewust. Maar beiden concluderen dat de verhouding in het afgelopen jaar beter is geworden.

TEKST Wilma van Hoeflaken | BEELD Roel Ottow

Het Bureau Financieel Toezicht (BFT) en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) hadden de afgelopen jaren een moeizame relatie. Het dieptepunt was vorig jaar zomer, toen de ledenraad van de KNB een brandbrief schreef aan de toezichthouder. 'Ik weet nog waar ik zat toen die mail binnenkwam', zegt Kaptein. 'Dáár', ze wijst naar een stoel in haar werkkamer. Dat zegt wel iets, vindt ze. 'Dat kan ik over de meeste mailtjes die ik krijg niet zeggen.' Kuijpers zag de brief toen hij terug was van vakantie. Allebei vonden ze dat ze gezamenlijk iets moeten doen. In september kwamen de besturen van BFT en KNB met een gemeenschappelijke verklaring. Daarin spreken ze zich uit voor 'samenwerking en afstemming' en stellen ze dat 'de intentie om stappen te zetten zonder meer aanwezig is'.

STROOMVERSNELLING

Nu kijken ze het liefst vooruit. Maar toch de vraag: wat ging er mis, in een notendop? 'Het zijn twee werelden naast elkaar', zegt Kuijpers. Kaptein: 'Waarom doet de toezichthouder iets? Waarom vraagt die iets van mij? Waarom draagt dat bij aan het beter functioneren van de beroepsgroep ten behoeve van de maatschappij? Dat zijn belangrijke vragen en daarin hebben we elkaar te weinig gevonden.' BFT vond dat ze vaak geen goede cijfers kreeg en daardoor niet goed toezicht kon houden. De notarissen vonden dat ze veel tijd en energie in het aanleveren van cijfers stopten en dan was het nog niet goed. Kaptein wijst op een paar ernstige missers in het notariaat, met name in 2016 en begin 2017. 'Zulke zware casussen doen ook wel wat met de manier waarop je naar elkaar kijkt. Zien we wel genoeg, vroegen we ons af?'

Kuijpers: 'De notaris is verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering en wat daarmee samenhangt en je mag verwachten dat dat op orde is. Het zou niet nodig moeten zijn dat de toezichthouder veel energie kwijt is aan het boven water krijgen van informatie die er eigenlijk gewoon zou moeten zijn.' En toen kwam de brief, die onomwonden duidelijk maakte wat er bij de achterban leefde. Daardoor kwam

de samenwerking tussen BFT en KNB, die er voorheen volgens beiden ook zeker al was, in een stroomversnelling.

WERKGROEP

Wat is nuttig en noodzakelijk om op een goede manier vorm te geven aan het toezicht? Dat is een belangrijk gesprekspunt. 'De notaris is kundig in zijn vakgebied en geeft daar integer vorm aan. Daar moet je van uit kunnen gaan', zegt Kuijpers. 'Het toezicht moet primair kunnen leunen op wat de notaris doet en daar waar nodig kunnen we flankerend beleid organiseren, bijvoorbeeld rondom kwaliteit en wat

Hans Kuijpers

Marijke Kaptein

daarmee samenhangt.' Als voorbeeld noemt hij het samen zoeken naar eenvoudige en goede instrumenten, zoals digitale hulpmiddelen voor de financiële administratie. Vorig jaar september, in hun gezamenlijke reactie, kondigden BFT en KNB aan dat er een werkgroep ingesteld zou worden met vertegenwoordigers van beide organisaties. Deze werkgroep komt onder meer met aanbevelingen om de communicatie tussen beide organisaties te verbeteren en om de administratieve lasten te verlichten. Op dat punt is eerder dit jaar een belangrijke stap gezet. De algemene verplichting tot het overleggen van een samenstellingsverklaring bij de kwartaalcijfers, waarop veel kritiek was vanuit het notariaat, is afgeschaft. Kaptein: 'Ook voor ons is dat een lastenverlichting. Het ontheffingenbeleid kostte veel tijd.' De verwachting is dat de werkgroep komend najaar zijn voorstellen presenteert. Naast de tijdelijke werkgroep is er een structurele overlegcommissie, waarin op operationeel niveau casussen en ontwikkelingen besproken worden. 'Met name in concrete casussen kun je informatie delen. Pakken wij over en weer onze taken goed op? Is er overlap? Vallen er gaten? Daar kunnen we allebei van leren', zegt Kaptein.

DE ZACHTE KANT

De werkgroep kijkt niet alleen naar wat er niet goed gaat, maar ook naar wat er wel goed gaat. 'Wat maakt dat het goed gaat? En hoe kunnen we het vlot trekken als het minder gaat?', licht Kaptein toe. Kuijpers merkt op dat het belangrijk is dat er geen papieren werkelijkheid ontstaat. 'Hoe heeft een individueel kantoor een onderzoek van BFT beleefd? Is er een rode lijn? Hoe komt dat? We moeten hoe dan ook voorkomen dat mensen denken dat ze niet gehoord worden.' Ook kijkt de werkgroep naar de onderzoeken van het BFT en de audits van de KNB. Kaptein: 'Wij hebben andere aandachtspunten, maar je kunt wel gebruikmaken van elkaars opmerkingen.' Kuijpers zegt: 'Het is een beetje gechargeerd, maar de KNB kijkt meer naar de zachte kant, zoals sfeer en cultuur. De toezichthouder zit vooral op de feiten. Die moet kunnen aantonen dat iets niet correct is.' Al met al zit er progressie in de samenwerking, constateert hij. 'Voorheen was de afstand groter. Nu wordt er meer gedeeld en informatie uitgewisseld, op zo'n manier dat het goed is voor het notariaat.'

'Er moet geen papieren werkelijkheid ontstaan'

EVALUATIE BFT

Vlak voor het zomerreces stuurde de minister voor Rechtsbescherming de Evaluatie BFT naar de Tweede Kamer. Deze evaluatie vindt elke vijf jaar plaats. Uit de evaluatie komt naar voren dat het BFT in toenemende mate risicogericht werkt. De onderzoekers vinden dat een goede ontwikkeling. Kuijpers constateert echter dat dit een grotere afstand creëert tussen het BFT en de beroepsgroep. 'Het BFT komt alleen langs bij risico's of incidenten. Het is vooral repressief toezicht, terwijl de notarissen meer behoefte hebben aan preventief optreden van het BFT.' Volgens Kaptein kan de grotere afstand die Kuijpers signaleert een bijeffect zijn van een aanpak die goed is. Het BFT is blij met de evaluatie en onderschrijft de conclusies van de onderzoekers. Kaptein wijst erop dat de evaluatie aangeeft dat het BFT toe is aan een volgende stap. 'We hadden geen tijd en middelen om voldoende duidelijk te laten zien wat we deden en waarom, dus om de preventieve kant goed op te pakken. Dat willen we heel graag, want dat zorgt voor versterking van de beroepsgroep.' Kuijpers zegt: 'Ook dit is een gespreksonderwerp in de werkgroep.'

HUWELIJK

De evaluatie is niet het enige waar ze verschillend naar kijken. Neem artikel 25a van de Wet op het notarisambt. Hierin staat dat de notaris verplicht is bij het BFT melding te doen van een gebeurtenis die van grote invloed kan zijn op zijn financiële positie. Kuijpers zou het beter vinden als de notaris dit moet melden bij de KNB. 'Dat is laagdrempeliger. Met de auditor bespreek je wat er speelt. Dat kweekt een open cultuur.' Kaptein zegt: 'Het gaat om iets financieels. Daar is het BFT goed in. Wat is er nou logischer dan de specialist op dat gebied bellen?' Over de meldingsplicht is het laatste woord nog niet gezegd, zeggen zowel Kuijpers als Kaptein. Kaptein haalt haar schouders op. Ze zegt: 'Een *agree to disagree* vind ik niet zo erg'. Kuijpers: 'Het is net een huwelijk.' ■